

Señor presidente, señores e señoras deputadas.

A ILP de medidas para a garantía dos dereitos lingüísticos no ámbito socioeconómico chega ao Parlamento para a súa toma en consideración após unha longa campaña de difusión e superado moi amplamente o mínimo exixido. O obxectivo é que se transforme nunha lei que comece a garantir, nas relacións económicas, o dereito de utilizarmos a lingua galega con normalidade, sempre e en todo lugar.

Presentámoslla ao Consello da Cultura Galega, á Secretaría Xeral de Política Lingüística, á Dirección Xeral de Consumo e Comercio, á Federación Galega de Municipios e Provincias, ao Instituto Galego de Consumo, á Confederación de Empresarios de Galiza, a comités de empresa, organizacións sindicais e grupos parlamentares. Sempre coa vontade de que de ser tomada en consideración contase con todo o respaldo político e social posíbel.

Esta ILP partiu dunha Comisión promotora a iniciativa da Mesa pola Normalización Lingüística, entidade con 31 anos de traxectoria na defensa da nosa lingua. Iniciouse co apoio de 125 persoas representativas de diferentes ámbitos: do académico, da cultura, da xustiza, da saúde, das e dos traballadores da teleatención, do empresariado,...

Continuou recibindo apoios de persoas de diferentes idades, ideoloxías, condicións sociais, cidadáns e cidadás, que queren situacións nas que sempre se poida ver, ouvir, usar e recibir atención e documentación en galego.

28.000 persoas que constataron coa súa sinatura a vontade ampla de termos como galegos e galegas os mesmos dereitos que os utentes de calquera outra lingua oficial no seu territorio como acontece co francés en París, co alemán en Berlín, co finés en Helsinki ou co español en Madrid.

Normalizar é actuar para recuperar a normalidade do uso do idioma. A sociedade galega normaliza o galego todos os días a través de asociacións culturais, veciñais, de familias, organizacións sindicais, de consumidores/as, empresariais... que o empregan na súa actividade cotiá e recuperan espazos de uso e presenza. A mesma sociedade que participa en dúcias de manifestacións, moitas delas as máis numerosas de Europa a favor da súa lingua propia.

Calquera proceso de normalización lingüística que quixer ser real precisa do impulso social – como é o caso desta proposición de lei-, mais tamén do impulso político para desenvolver as mudanzas que foren precisas para devolverlle á lingua o seu status natural, a comezar por garantir o dereito ao uso pleno e sen limites.

O impulso político precisa tamén que as institucións responsábeis, co Goberno galego á cabeza se comprometan coa súa propia lexislación e cos acordos dos que participaron, así como co acompañamento ás reclamacións lexítimas de impulso e promoción da lingua propia que son, ademais, obriga establecida polo propio Estatuto de autonomía.

Este debería ser o alicerce sobre o que establecer os principios mínimos da política galega, porque a normalidade da lingua galega ten que ser a mostra da cohesión social e da unidade do pobo galego.

É con esa orientación, a de darmos un paso firme e unánime para o noso idioma, coa que traemos esta ILP para o ámbito socioeconómico. E para, antes de máis, que o galego deixe de estar excluído por defecto.

No ámbito socioeconómico desenvolvemos as nosas relacións de consumo, e todas aquelas actividades que precisamos para vivir e satisfacer grande parte das nosas necesidades.

Actividades, como case todas, que precisan da lingua, para informámonos, para solucionarmos dúbidas, para reclamarmos os nosos dereitos como consumidores e consumidoras, ou para darmos aviso en caso de emerxencia.

Situacións nas que dunha maneira abafante a nosa lingua está excluída, vetada. Onde o normal é que non estea. Onde non temos liberdade para empregala, simplemente, por non termos opción en galego na atención, documentación ou información.

A liberdade no uso do galego é, no mellor dos casos, condicional e limitada aínda que formalmente o galego é a lingua propia e cooficial en Galiza e os poderes públicos teñen a obriga de promovela.

Esta aspiración de normalidade está na Lei de normalización lingüística de 1983, cuxas carencias na aplicación e desenvolvemento a todos os niveis son evidentes mesmo en aspectos que estaban, cando menos en aparencia, absolutamente claros hai 34 anos.

O Parlamento aprobou a LNL, a Lei de uso do galego como lingua oficial da administración local, ou o PXNLG de 2004. Un PXNLG elaborado coa participación de case 1000 persoas, representativas de diferentes sectores e aprobado unanimemente polo Parlamento que se concretou en 440 accións con intención de efectividade para seren impulsadas pola Xunta. 13 anos despois segue inactivo.

O Parlamento galego e a Xunta de Galiza comprometéronse coa Declaración universal de dereitos lingüísticos de 1996 e coa Carta europea das linguas, ratificada polo Estado español en 2001. Ambos os dous documentos internacionais establecen obrigas claras que van desde o sistema educativo vehiculizado na lingua minorizada, á xustiza, pasando polo ámbito económico ao que hoxe nos referimos.

En 2015 todas as forzas políticas galegas asinaron a Declaración de unidade a prol da normalización da lingua galega promovida pola Mesa pola Normalización Lingüística na que se afirmaba que: “é preciso abrir unha nova etapa de normalidade para a lingua galega”. Nesta declaración todas as forzas políticas mostraron o compromiso de “promover todas as medidas e accións que foren precisas para a súa reposición, rehabilitación e plena normalidade”.

Ademais, en decembro de 2016, con motivo da Capitalidade Cultural Europea en Donostia presentouse o Protocolo para a garantía dos dereitos lingüísticos, co apoio de máis de 150 entidades sociais de toda Europa e coa presenza de organizacións tan relevantes como a UNESCO, a OSCE, a UNPO, ou ELEN.

De ser admitida a trámite esta proposición, e aprobada a Lei, Galiza daría un paso firme para o cumprimento deste protocolo internacional.

Non abonda, evidentemente con aprobar leis, asinar acordos nacionais ou internacionais ou proclamar o noso amor á lingua. Todo iso é necesario mais inútil se non houber vontade de exercicio do lexislado, acordado, ou planificado. De que valen se non se efectivizan e se nen se sequera se avalía o seu cumprimento?

Alguén imaxina un país con lingua propia oficial onde as actividades económicas que se poden realizar nela son anecdóticas? Un país onde en casos de reclamacións, avisos de emerxencias, dúbidas, xestións de todo tipo sempre existe unha cláusula oculta, introducida pola práctica diaria mais con amparo legal, de non poder ter atención na súa lingua? Pois ese país existe e é Galiza.

A realidade é que hoxe en Galiza é practicamente imposíbel facer en galego un acto tan simples e habitual como abrir unha conta, asinar contratos de diferente tipo ou mesmo trámites obrigatorios en entidades públicas como a alta ou a baixa na Seguridade Social, ou determinadas xestións coa Axencia Tributaria. Querer vivir en galego, con toda normalidade, convértenos en estranxeiras na nosa patria.

Só no pasado ano 2016, o informe da Liña do Galego, servizo de queixas e parabéns relacionadas co uso da nosa lingua que ofrece gratuitamente a Mesa, recolleu 316 casos de vulneración de dereitos lingüísticos que son só unha ínfima parte dos que se producen a cotío en Galiza.

Probablemente moitas e moitos de vostedes, igual que moitos outros/as cidadáns/ás, terán recibido respostas do tipo de “o me habla castellano o no le atiendo” ou “si continua hablando gallego no le puedo solucionar su problema”, ou situacións onde dentro de Galiza non se garante algo tan elemental como ser entendidos en galego. Unha coacción inadmisíbel ante un acto de necesidade que evidencia a ausencia de normalidade do galego.

Coñecemos protocolos ocultos, mais de obrigado cumprimento, onde expresamente se lles prohibe ás traballadoras da teleatención dirixírense en galego á clientela aínda sendo a lingua utilizada.

Mesmo servizos como a xeolocalización desprezan a toponimia galega única lexítima, legal e oficial. Como consecuencia chégase a dificultar a recepción de envíos postais porque acontece que para empresa distribuidora o que non existen son lugares co topónimo oficial.

Con todo isto, sorprende que a baixada continuada de uso do galego non sexa máis intensa do que xa é.

De que vale calquera campaña de iniciativa pública ou social para fomentar o uso da lingua, para combater prexuízos, para darlle á lingua todo o valor que ten, se é imposíbel a práctica elemental?

Esta situación non se corresponde coa dun país que afirma no Estatuto que a súa lingua é cooficial. De selo, non debería ser tan oficial como a outra lingua? Onde está a igualdade para o galego cando nas opcións lingüísticas das locucións telefónicas, de produtos tecnolóxicos, páxinas web comerciais, informacións e sinalizacións de calquera produto, a nosa lingua está excluída? Que liberdade temos para a empregar se simplemente non hai opción?

Mesmo se compararmos con outras linguas oficiais no Estado, por que case sempre contamos con todas as opcións menos a nosa? Hai algún motivo para que galegos e galegas sexamos en moitos servizos os únicos cidadáns con lingua propia oficial sen dereito efectivo a utilizala en condicións de igualdade? O que para as outras linguas oficiais no Estado é impensábel para o galego tamén o ten que ser.

A lingua galega perde falantes debido a un proceso secular de subordinación, de exclusión, de limitación forzosa aínda actuante, introducido ademais na mentalidade colectiva a través da coacción e de eficaces prexuízos xunto ao desleixo dos poderes públicos en relación ao idioma.

Mais é un proceso que se pode reverter se existir vontade, convición, e acción decidida para a reposición, rehabilitación e recuperación da lingua.

A lingua é unha necesidade humana. Recoñecer o dereito á atención en calquera lingua agás na propia é unha mostra de desprezo ao pobo que a fala. É pretender manter pola forza e pola coacción, un estatus de subordinación que ben podemos denominar racismo lingüístico.

O obxectivo desta proposición de lei é pór fin a estas situacións discriminatorias. Non abonda con recoñecer o dereito de uso. Non hai uso real en igualdade, sen devolución.

A Lei galega de protección do consumidor recoñece o dereito ao uso oral e escrito. De que serve se ese dereito non vai acompañado do dereito a ser

escoitado, entendido e atendido? Pola contra, mais de 500 disposicións legais, 200 no ámbito do consumo, obrigan ou amparan o uso do español.

As consecuencias da ausencia de desenvolvemento do dereito ao uso do galego e á dispoñibilidade lingüística son claras e visíbeis. Velaquí un exemplo concreto denunciado pola Mesa:

Febreiro de 2017. Un cliente solicítalle servizo en galego a unha entidade bancaria . Este é o resumo da resposta escrita:

“Esta entidad se relaciona con sus clientes siempre en cumplimiento de las obligaciones en materia lingüística establecidas en la normativa vigente. (...) no existiendo ningunha obligación concreta para la entidad sobre el uso de la lengua gallega”.

Denéganse servizos, atención ou información por usar o galego, ao tempo que traballadores da teleatención ven perigar os seus postos de traballo porque a empresa considera innecesaria a opción na nosa lingua. A lingua fica inutilizada e o emprego en Galiza deslocalizado.

Afortunadamente hai empresas que apostan polo noso idioma mantendo como mínimo a opción en igualdade. Saben que facer visíbel o galego mostra a súa identificación e compromiso co país, e é un outro indicativo de cualidade, mais

atópanse con importantes obstáculos na posibilidade de teren contratos, documentos, instrucións ou etiquetaxe en galego, ou mesmo permisos e licenzas, porque a legalidade non as ampara.

Na visibilidade pública mais tamén na súa xestión interna a utilización do galego obriga a un sobreesforzo sen recoñecemento nen axuda de ningún tipo, para o acceso a programas de facturación, de confección de nóminas, ou de contabilidade, por non falar dos problemas xa comentados respecto da administración xeral do Estado.

En febreiro de 2015, o presidente da Xunta de Galiza, Alberto Núñez Feixó, anunciaba o comezo da elaboración do Plan de dinamización do galego no tecido económico. Un proceso no que a Mesa participou presentando achegas que xa avanzaban a necesidade de garantir sempre os dereitos lingüísticos do empresariado e das consumidoras e dos consumidores.

Consideramos que, se houber vontade, o desenvolvemento deste Plan xunto coas axudas necesarias para financiar custos, poden ser o complemento desta proposición de Lei que recoñece e amplía dereitos, apela á responsabilidade da administración pública e promove a valoración na contratación das boas prácticas lingüísticas, de igualdade e respecto ás linguas cooficiais.

Todos os avances para a lingua galega partiron da mobilización da sociedade, tamén neste ámbito. Temos casos recentes como o de Ferroatlántica onde as traballadores e traballadoras conseguiron levantar o veto ao uso do galego nas súas relacións coa empresa; a presión para conseguir a atención en galego como garantía do dereito a traballar no propio país, das traballadoras de Extel na Coruña; a de empresas que conquistaron a etiquetaxe en galego con perseverancia; ou a dos miles de persoas que estes días solicitan a Ikea que tamén queren galego como xa fixeron hai uns días coa aseguradora Génesis. Mais esa sociedade está moi limitada sen o amparo da lei. Precisamos que a lingua galega estea presente en todo e para todo para podermos vivir nela.

Señores e señoras deputadas: a proposta é sinxela. É a do sentido común, a de que o pobo galego é igual ca calquera outro, tamén no dereito de empregar a súa lingua.

Porque é de sentido común que as persoas que queremos galego teñamos igualdade de dereitos. É de sentido común que en Galiza, calquera persoa poida ser atendida e entendida en galego. É de sentido común que para iso exista información e documentación en galego. É de sentido común que se respecte a toponimia galega. E só se se garantir ese sentido común poderemos ser libres de expresármonos no noso idioma.

Non propoñemos nada que non estea en vigor e sexa plenamente exercíbel para o castelán, nin sequera propomos nada que non estea xa en vigor para outras linguas oficiais no Estado.

No ano 2018, o galego, para existir e se desenvolver, non ten que ser máis que calquera lingua, mais é un deber deste Parlamento e do Goberno galego que non sexa menos.

Señor presidente, señores e señoras deputadas, pídolles o apoio para a tramitación e posterior aprobación desta proposición de lei que pretende garantir os dereitos lingüísticos no ámbito socioeconómico.

Obrigado pola súa atención.

Moi obrigado señor Presidente.